

NAPOVEDNIK ZAPOSLOVANJA 2021/I KAJ DELODAJALCI NAPOVEDUJEJO ZA SLOVENSKI TRG DELA ZA DRUGO POLOVICO LETA 2021?

Zavod RS za zaposlovanje med delodajalci z 10 ali več zaposlenimi dvakrat na leto izvaja raziskavo Napovednik zaposlovanja, katere namen je vpogled v kratkoročne načrte zaposlovanja ali zmanjšanja števila zaposlenih ter morebitne trenutne in predvidene prihodnje težave pri kadrovanju.

V nadaljevanju so najprej na kratko predstavljeni ključni poudarki rezultatov letošnje pomladanske ankete Napovednik zaposlovanja, ki smo jo izvedli v aprilu in maju, čemur sledi opis metodologije raziskovanja in podrobnejši prikaz rezultatov.

Ključni poudarki iz rezultatov Napovednika zaposlovanja 2021/I

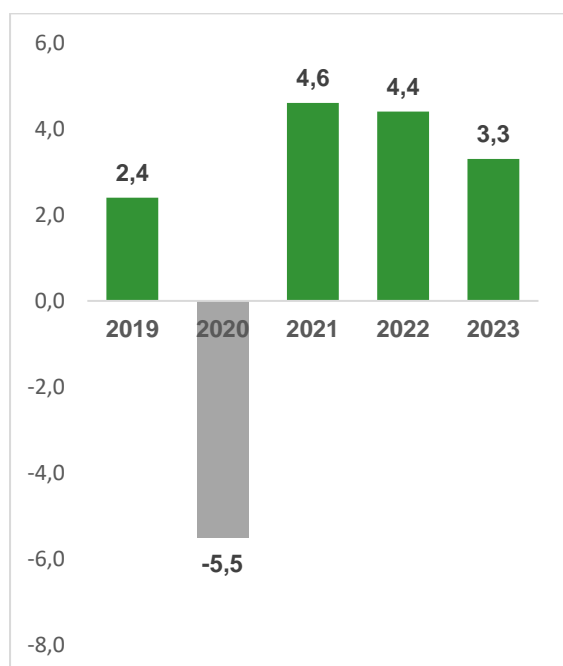
- Obeti delodajalcev so pozitivni, delodajalci napovedujejo 2,1-odstotno rast števila zaposlenih; predvidevajo skoraj 29.000 zaposlitev.
- Najbolj pozitivne napovedi glede gibanja zaposlovanja so v gostinstvu, gradbeništvu, poslovanju z nepremičninami in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih.
- V prihodnjega pol leta bodo najpogosteje iskani vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, varilci, zidarji in prodajalci.
- S pomanjkanjem ustreznih kandidatov za zaposlitev se je v preteklih šestih mesecih soočala dobra tretjina delodajalcev (36,5 %), nekaj manj jih ni imelo težav pri iskanju kadra (32,3 %), medtem ko skoraj tretjina delodajalcev (31,1 %) ni iskala novih sodelavcev. V skupini velikih delodajalcev se jih je s tovrstnimi težavami srečevalo 61,2 %.
- Med poklici, pri katerih imajo delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih delavcev, so vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, varilci, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, zidarji in orodjarji.
- Težave pri iskanju kandidatov po mnenju delodajalcev v največji meri izhajajo iz problematike pomanjkanja kadra na trgu dela. Dve tretjini delodajalcev svoje težave z iskanjem kadra utemeljuje z izrazitim pomanjkanjem (iskanega) kadra na trgu dela.
- 62,3 % delodajalcev v prihodnje ne pričakuje težav z iskanjem kadra.
- Za dejavnost gostinstva je značilen najvišji delež delodajalcev, ki v prihodnje pričakuje težave z iskanjem kadra. Polovica delodajalcev iz omenjene dejavnosti predvideva, da bodo v prihodnosti imeli težave z iskanjem kadra.

Nekaj podatkov o izvedbi statističnega raziskovanja Napovednik zaposlovanja

V letošnjem aprilu in maju smo na Zavodu RS za zaposlovanje izvedli terensko fazo zbiranja podatkov na reprezentativnem vzorcu delodajalcev, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev. V anketiranje je bilo zajetih 5.404 podjetij in organizacij, vprašalnik pa je izpolnilo 3.169 vabljenih delodajalcev, pri katerih je bilo zaposlenih 368.000 oseb. Vprašalnik je izpolnilo tudi 107 delodajalcev, ki niso bili v vzorcu in so zaposlovali 10 ali več delavcev. Pridobljeni podatki teh 3.276 sodelujočih so metodološko uteženi, kar pomeni, da ustrezno predstavljajo populacijo, to je delodajalce, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev.

Kakšne so makroekonomske napovedi za leti 2021 in 2022?

BDP, realna rast v %, doseg in napoved

Vir: UMAR (2021)

MAKROEKONOMSKO OKOLJE

Pandemija COVID-19 je skupaj s strogimi zdravstvenimi in zaščitnimi ukrepi močno prizadela gospodarsko aktivnost v letu 2020, njen vpliv je bil občuten tudi v prvem letošnjem četrtletju.

Obsežni paketi ukrepov so ublažili izpad prihodkov zaradi pandemije ter podjetjem nudili likvidnost in podporo pri soočanju z negativnimi posledicami. UMAR ocenjuje, da bo vpliv protikoronskih ukrepov ključen tudi letos, sprva za ohranjanje, v nadaljevanju leta pa tudi za ponovni zagon zlasti storitvenih dejavnosti oziroma okrevanje celotne gospodarske aktivnosti. Letošnja Pomladanska napoved predvideva 4,6-odstotno rast BDP, podobna bo tudi v prihodnjem letu (4,4 %), leta 2023 pa bo rast znašala 3,3 %.

Trg dela

Po večletnem ugodnem trendu gibanja zaposlenosti smo lani zaradi ukrepov za preprečevanje širjenja virusa COVID-19 zabeležili močan padec zaposlenosti in porast brezposelnosti. Zaposlenost je bila v povprečju leta 2020 nižja za 1 %, število registriranih brezposelnih pa večje za 14,6 %. Zaposlenost bo po napovedih Urada za makroekonomske analize in razvoj letos ob umirjanju epidemioloških razmer nadalje postopoma okrevala, brezposelnost pa bo v povprečju leta ostala na podobni ravni kot lani.

Vladni ukrepi bodo zlasti v prvi polovici leta 2021 še naprej blažili negativne posledice epidemije koronavirusa COVID-19 na trgu dela. V prihodnjih dveh letih se bo rast zaposlenosti ob nadaljevanju okrevanja gospodarstva še okrepila, povprečno število brezposelnih na letni ravni pa bo ostalo višje kot v letu 2019 (UMAR, 2021).

Gibanja na trgu dela so bila v letošnjem aprilu precej bolj spodbudna kot v enakem mesecu lani. Brezposelnost se je še naprej zmanjševala. Ob koncu aprila je bilo registriranih 79.285 brezposelnih, kar je 4,1 % manj kot marca letos in 10,6 % manj kot lani aprila.

Na ravni Slovenije se je število delovno aktivnih oseb v februarju 2021 glede na pretekli mesec povečalo za nekaj več kot 4.000 ali za 0,5 % (na približno 885.800), glede na isti mesec preteklega leta pa se je znižalo, in sicer za 1,4 %. Glede na januar 2021 se je povečalo število zaposlenih in samozaposlenih oseb, prvih za 0,5 % (na približno 791.200), drugih za 0,2 % (na približno 94.700). V primerjavi s februarjem 2020 se je število prvih zmanjšalo za 1,6 %, število drugih pa povečalo za 0,4 %. Pregled po dejavnostih pokaže, da se je število delovno aktivnih v februarju 2021 na mesečni ravni povečalo v štirinajstih, zmanjšalo pa v šestih dejavnostih. Najizraziteje se je zvišalo v gradbeništvu (za 1,7 %, na približno 65.100), zmanjšalo pa v gostinstvu (za 0,3 %, na približno 31.800). (SURS, 2021a)

V Sloveniji je bilo v 1. četrtletju 2021 razpisanih približno 16.100 prostih delovnih mest, kar je za skoraj 3.500 več kot v prejšnjem četrtletju. Povečano povpraševanje po novi delovni sili pa je bilo zabeleženo v skoraj vseh dejavnostih (razen v 5-ih od skupaj 18-ih področij dejavnosti). Najizraziteje se je povpraševanje povečalo v predelovalnih dejavnostih in v dejavnosti trgovina. Povpraševanje po novi delovni sili se je v največji meri zmanjšalo v dejavnosti zdravstvo; prav tako se je zmanjšalo povpraševanje v dejavnosti oskrba z vodo. Letna primerjava podatkov za prvo četrtletje letos in lani na področju prostih delovnih mest še vedno izkazuje upad, saj je bilo v Sloveniji v enakem obdobju za skoraj 920 prostih delovnih mest manj. V dejavnosti gostinstva še ni bilo zaznati okrevanja, saj je bil ta upad največji, in sicer je bilo za 41 % prostih delovnih mest manj. Delodajalci z 10 ali več zaposlenimi osebami so v tem četrtletju razpisali okoli 10.200 prostih delovnih mest ali 63,8 % vseh prostih delovnih mest v Sloveniji. (SURS, 2021b)

UMAR-jeva Pomladanska napoved gospodarskih gibanj predvideva zmanjševanje brezposelnosti. Z izboljšanjem epidemiološke slike se pričakuje okrevanje zaposlenosti v dejavnostih, ki so jih zaježitveni ukrepi bolj prizadeli. V prihodnjih dveh letih se bo predvidoma okrevanje na trgu dela nadaljevalo, a bo število brezposelnih v povprečju leta 2023 ostalo višje kot leta 2019. Brezposelnost se bo na srednji rok znova približala zgodovinsko nizkim ravnam, pri čemer bi lahko znova prišle v ospredje omejitve, povezane z razpoložljivostjo delovne sile. Povprečno število brezposelnih naj bi naslednje leto marca znašalo 80.700, marca 2023 pa 75.600 oseb, medtem ko naj bi se stopnja registrirane brezposelnosti zmanjšala iz 8,5 % (marca letos) na 8,1 % (marca 2022), v marcu 2023 pa naj bi znašala 7,6 % (UMAR, 2021: 23). Trenutni podatki ZRSZ in trendi na trgu dela, v primerjavi z UMAR-jevo napovedjo, pa nakazujejo na možnost, da bo brezposelnost v naslednjih letih nižja.

Kakšne so napovedi delodajalcev za drugo polovico leta 2021?

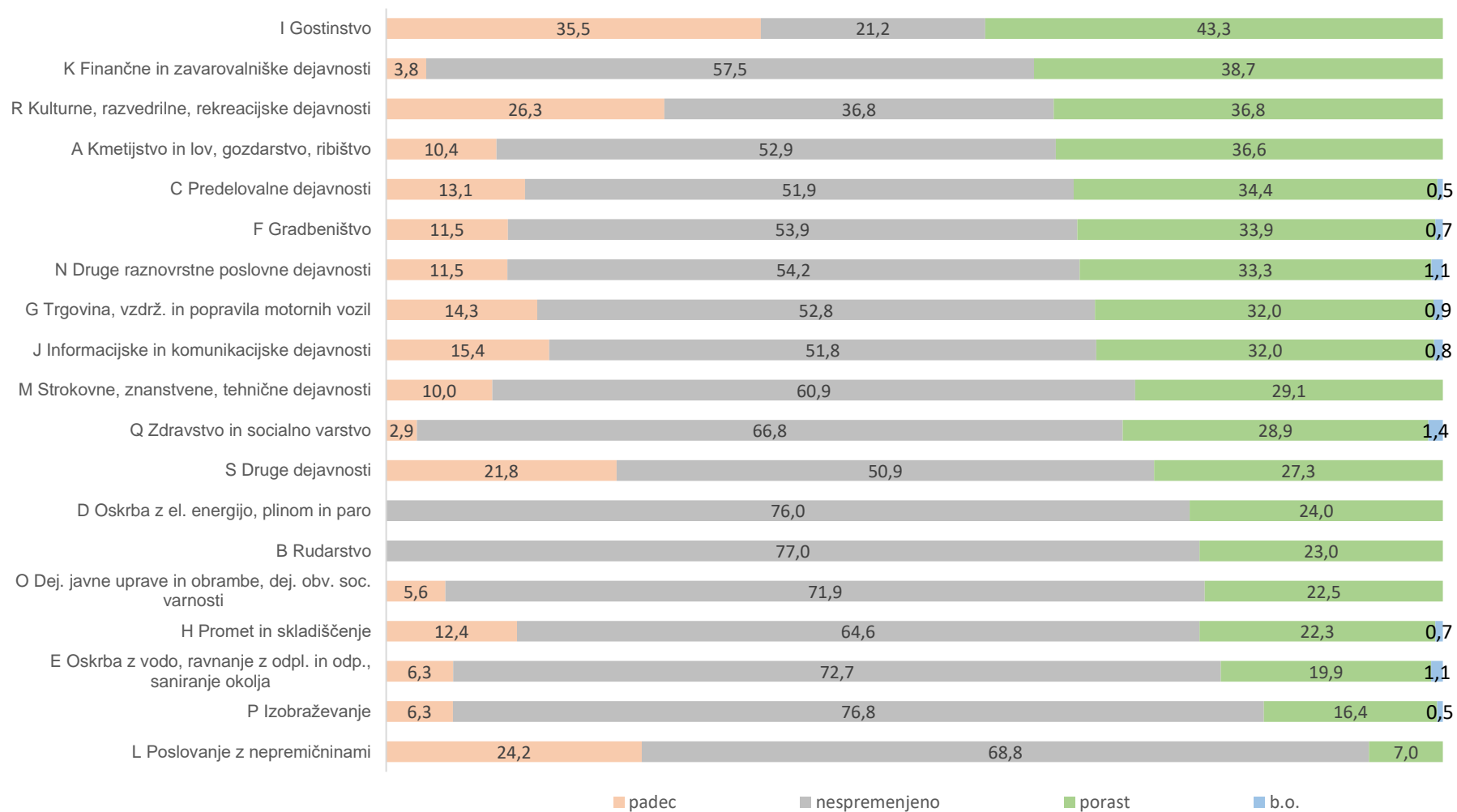
Tržna pričakovanja

Dobra polovica anketiranih delodajalcev (56,3 %) v prihodnjega pol leta ne pričakuje sprememb v povpraševanju po njihovih izdelkih ali storitvah, delež podjetij, ki menijo, da se bo gospodarska aktivnost krepila, znaša 30,4 %, dobra desetina delodajalcev (12,8 %) pa pričakuje poslabšanje, medtem ko 0,6 % sodelujočih ni napovedalo gibanja povpraševanja po svojih izdelkih oz. storitvah.

Po dejavnostih so najbolj optimistični delodajalci iz gostinstva (43,3 % delodajalcev iz te dejavnosti pričakuje porast povpraševanja po njihovih izdelkih oz. storitvah), sledijo delodajalci iz finančnih in zavarovalniških dejavnosti (38,7 %). Obratno največji delež delodajalcev, ki pričakuje upad povpraševanja po izdelkih ali storitvah, izhaja prav tako iz gostinstva (35,5 %), sledijo jim delodajalci s področja kulturnih, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnosti (26,3 %).

Glede na velikost podjetij ali organizacij so pri napovedovanju rasti povpraševanja po izdelkih oz. storitvah najbolj optimistični veliki delodajalci (250 zaposlenih ali več), kjer sta takšni nekaj manj kot dve petini (38,9 %), sledijo jim mali delodajalci (10 do 49 zaposlenih), ki rast povpraševanja po svojih izdelkih ali storitvah napovedujejo v 31,0 % primerov, medtem ko je optimističnih 26,9 % srednje velikih delodajalcev (50 do 249 zaposlenih).

Napoved gibanja povpraševanja po izdelkih oz. storitvah po dejavnostih SKD v %

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2021/I

Zaposlenost

Za prihodnjega pol leta delodajalci napovedujejo 2,1-odstotno rast zaposlenosti. V času anketiranja so delodajalci zaposlovali približno 678.000 delavcev, za prihodnjih 6 mesecev pa predvidevajo, da bo njihovo število naraslo na 692.000 zaposlenih. **Anketirani delodajalci načrtujejo, da bodo v roku 6 mesecev potrebovali približno 14.000 novih delavcev,** večinoma zaradi nadomeščanja, nekaj pa tudi zaradi večjih potreb. Najbolj spodbudne so napovedi za **gostinstvo (7,0 %), gradbeništvo (5,4 %), poslovanje z nepremičninami (4,9 %) in druge raznovrstne poslovne dejavnosti,** kamor sodijo tudi zaposlovalne dejavnosti (4,7-odstotna rast). **Upad števila zaposlenih predvidevajo delodajalci iz kmetijstva (1,0-odstotni upad),** kulturnih, razvedrilnih, rekreacijskih dejavnosti (0,4-odstotni upad) in izobraževanja (0,2-odstotni upad).

Napovedana rast oz. zmanjšanje števila zaposlenih po dejavnostih SKD v %

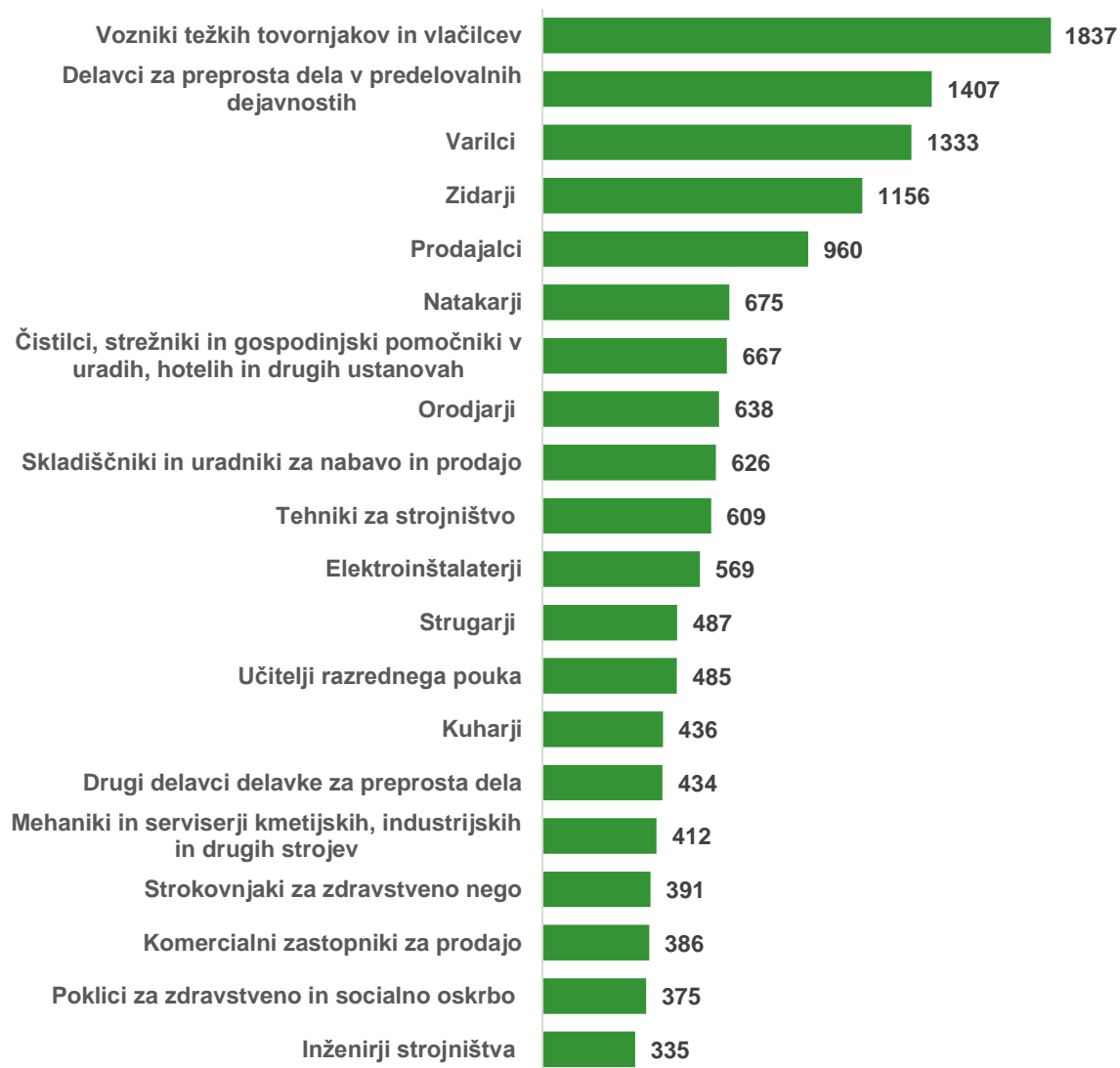

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2021/I

Načrtovane zaposlitve

Glede na odgovore delodajalcev lahko predvidevamo, da bodo v prihodnjih 6 mesecih skupaj iskali približno 29.000 delavcev. Načrti se nanašajo na iskanje delavcev zaradi nadomeščanj (upokojitve, porodniški dopusti in dopusti za nego in varstvo otrok ipd.), začasnih zaposlitev (fluktuacija, sezonske zaposlitve, iztek starih pogodb, poznejše vnovične zaposlitve), v manjšem obsegu pa tudi na nova delovna mesta. Delodajalci bodo najpogosteje iskali voznike težkih tovornjakov in vlačilcev, delavce za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, varilce, zidarje, prodajalce, natararje, čistilce, strežnike in gospodinjske pomočnike ipd. v uradih, hotelih in drugih ustanovah, orodjarje, skladiščnike in uradnike za nabavo in prodajo ter tehnike za strojništvo. Večina navedenih poklicev se že dalj časa pojavlja v skupini deficitarnih poklicev, ponovno se visoko umeščajo tudi poklici za zdravstveno in socialno oskrbo (med katerimi je recimo poklicna skupina osebnih asistentov).

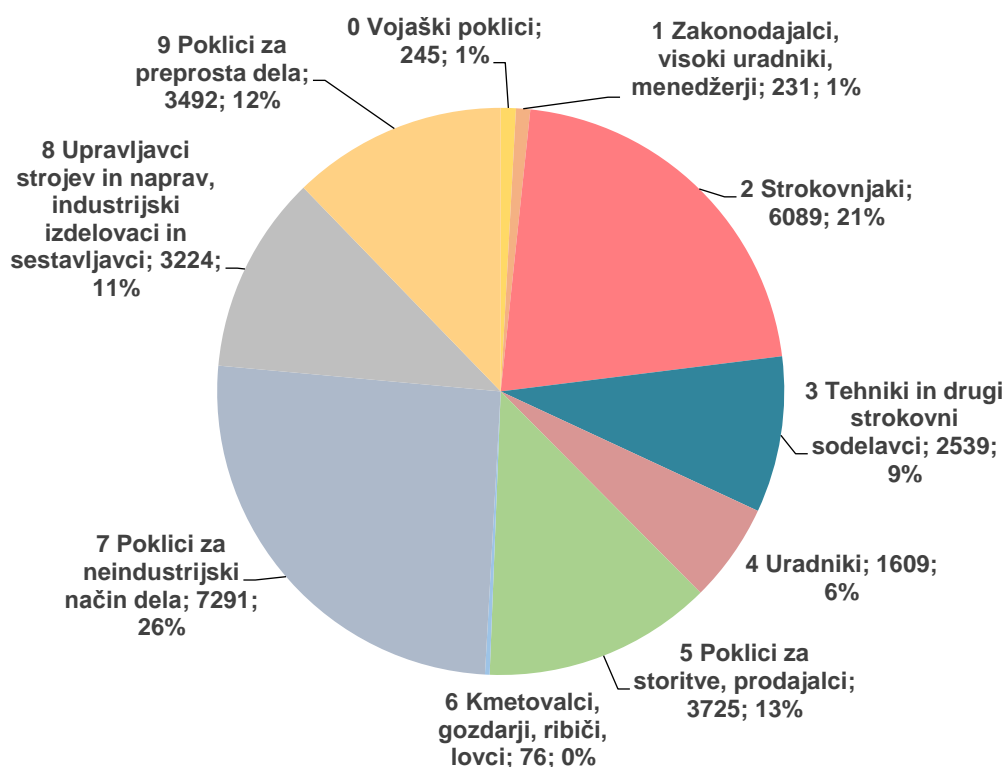
Poklici, za katere bodo delodajalci najpogosteje iskali delavce, prvih 20 po pogostosti

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2021/I

Če pogledamo razporeditev napovedanih zaposlitev glede na glavno skupino poklicev, bodo med **najbolj iskanimi poklici za neindustrijski način dela, sledijo strokovnjaki, na tretjem mestu pa so poklici za storitve, prodajalci**. Med poklici za neindustrijski način dela bodo najpogosteje iskani tisti iz poklicne podskupine kovinarji, strojni mehaniki in podskupine gradbinci; med strokovnjaki bo najbolj iskana podskupina strokovnjakov za vzgojo in izobraževanje ter podskupina strokovnjakov matematično-naravoslovnih in tehnično-tehnoloških ved, med poklici za storitve, prodajalci so to poklici za osebne storitve in prodajalci.

Razporeditev napovedanih zaposlitev glede na glavno skupino poklicev

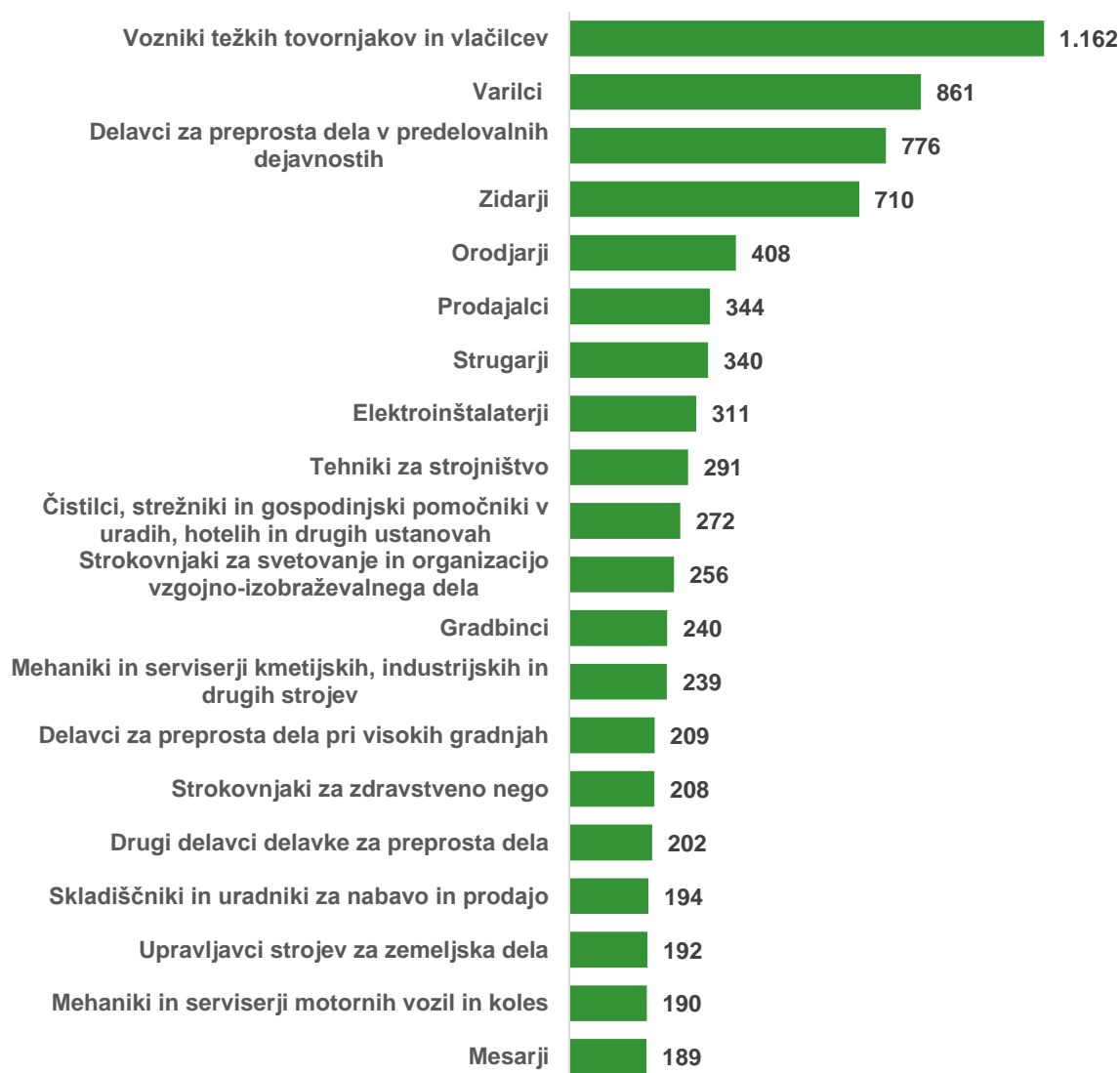
Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2021/I

Poklici, za katere delodajalci ne najdejo ustreznih delavcev

Anketni podatki kažejo, da se od pomladi strukturna neskladja na trgu dela niso bistveno spremenila, se je pa za nekaj manj kot 3 odstotne točke povečal delež delodajalcev, ki so imeli težave z iskanjem kadra. V povprečju se je v preteklega pol leta dobra **tretjina delodajalcev** (36,5 %) **srečala s pomanjkanjem ustreznih kadrov**. Slaba tretjina delodajalcev je navedla, da niso imeli težav pri iskanju ustreznih kandidatov za prosta delovna mesta (32,3 %), 31,1 % delodajalcev pa se s težavo ni srečala, saj niso iskali kadra. **Velika podjetja so se s pomanjkanjem ustreznih kandidatov soočala najpogosteje**, to je v 61,2 % primerov. Najvišji delež delodajalcev, ki se soočajo s težavami pri iskanju

delavcev, je v zdravstvu in socialnem varstvu (52,5 %), gradbeništvu (47,9 %) in v predelovalnih dejavnostih (44,9 %). Med poklici, za katere so imeli delodajalci največ težav pri iskanju ustreznih kadrov, so na prvih mestih vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, varilci, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, zidarji, orodjarji, prodajalci, strugarji, elektroinštalaterji, tehniki za strojništvo ter čistilci, strežniki in gospodinjski pomočniki ipd. v uradih, hotelih in drugih ustanovah.

Poklici, pri katerih so imeli delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih kadrov, prvih 20 po pogostosti

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2021/I

Razlogi za pomanjkanje kadra po poklicih

Delodajalci so navedli ključne razloge za težave pri iskanju kadra za prosta delovna mesta po posameznih poklicih. Kar dve tretjini se jih je opredelilo, da iskanega kadra ni, 17,2 % delodajalcev

je ocenilo, da je ključni problem iskanja kadra v neustreznih kompetencah, znanjih in veščinah kandidatov, 12,7 % pa jih ocenjuje, da slabi delovni pogoji (večizmensko delo in delo ob praznikih, vikendih, nizke plače, težko fizično delo ipd.) odvrčajo kandidate od prijav na razpisana delovna mesta. Problematiko izrazitega pomanjkanja kadra (kadra v tem poklicu na trgu dela ni oz. ga izrazito primanjkuje) najbolj pogosto izpostavljajo majhni delodajalci (68,1 %), slednji tudi najpogosteje opažajo primanjkljaje kandidatov v obliki znanj, kompetenc, izkušenj (19,4 %), medtem ko so slabi delovni pogoji kot ključni razlog težav z iskanjem kadra najpogosteje prepoznani s strani velikih delodajalcev (22,1 %). Podrobnejši pregled konkretnih primanjkljajev kandidatov pokaže, da slednji najpogosteje obsegajo pomanjkanje delovnih izkušenj, poklicno specifičnih znanj in kompetenc ter ustrezne izobrazbe.

Primanjkljaji kandidatov za prosta delovna mesta v primerih težav delodajalcev pri iskanju delavcev v %

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2021/I

Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja

Nekaj več kot polovica delodajalcev (52,0 %), ki je imela težave z zaposlovanjem določenih kadrov, navaja, da je morala podaljšati postopke zaposlovanja, dobra tretjina (37,3 %) ni nikogar zaposlila, dobra četrtnina je iskala delavce v tujini (27,5 %), nekaj manj kot petina (18,0 %) pa je z namenom blaženja težav pri iskanju novih kadrov spremenila, razširila oz. omilila pogoje glede izobrazbe, izkušenj in drugih znanj. 7,0 % delodajalcev se odločilo za najemanje delavcev pri agencijah za zaposlovanje, višjo plačo ali/in druge bonitete pa je ponudilo 6,1 % delodajalcev.

Podaljševanje postopkov zaposlovanja¹ je najbolj razširjen učinek pomanjkanja ustreznega kadra, ki je še posebej izrazit med delodajalci gostinstva in zdravstva in socialnega varstva. Posledica neustreznosti kandidatov v obliki odločitve delodajalcev, da ne bodo zaposlili nikogar, je najpogostejša v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih ter dejavnostih javne uprave in obrambe, dejavnostih obveznega socialne varnosti. Spremembo pogojev glede izobrazbe, izkušenj ter drugih znanj

¹ Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja je analiziran po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

najpogosteje omenjajo delodajalci iz sektorja gostinstvo in sektorja izobraževanje. Najpogosteje delavce v tujini iščejo delodajalci iz prometa in skladiščenja ter gradbeništva. Najmanjša delavcev pri agencijah za zaposlovanje se lotevajo predvsem delodajalci iz predelovalnih dejavnosti in gradbeništva. Višjo plačo oz. druge bonitete so delodajalci najpogosteje ponudili v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih ter strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih.

Vpliv pomanjkanja delavcev na poslovanje podjetij ali organizacij

Pomanjkanje ustreznih kadrov je najpogosteje privedlo do nadurnega dela, ki so ga delodajalci s težavami pri zaposlovanju uporabili v 41,4 % primerov. **Četrtna delodajalcev** (24,3 %), ki je imela težave z iskanjem kandidatov za prosta delovna mesta, **je problematiko iskanja ustreznega kadra reševala s prenašanjem dela na zunanje izvajalce** (outsourcing), **petina jih je za ta delovna mesta (pre)usposobila že zaposlene** (20,1 %), **18,2 % delodajalcev je zaradi težav s kadrovanjem moralo zavrniti naročila**, **13,0 % delodajalcev je zabeležilo vpliv na zmanjšanje obsega proizvodnje ali storitev**, **prav toliko jih je časovno odložilo načrtovano širitev**. Za 15,4 % anketiranih delodajalcev pomanjkanje ustreznega kadra ni imelo vpliva na poslovanje.

Nadurno delo² najpogosteje uporabijo v dejavnostih zdravstva in socialnega varstva ter javne uprave, obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti. Strategijo notranjega (pre)usposabljanja najpogosteje uporabijo v dejavnosti gostinstva in v predelovalnih dejavnostih, medtem ko je prenašanje dela na zunanje izvajalce (outsourcing) najpogostejše v gradbeništvu in informacijskih in komunikacijskih dejavnostih. Zavračanje naročil je kot posledica pomanjkanja ustreznega kadra najpogostejše v dejavnosti prometa in skladiščenja in v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih. Zmanjšanje obsega proizvodnje ali storitev je najbolj pogosto za delodajalce iz prometa in skladiščenja in gradbeništva. Za časovno odložitev širitve poslovanja se je zaradi težav z iskanjem kadra poslužilo največ delodajalcev iz informacijskih in komunikacijskih dejavnosti.

Dobra tretjina delodajalcev (37,6 %) pričakuje, da bodo imeli v prihodnje težave pri iskanju delavcev. Tovrstna skrb je še posebej navzoča pri velikih delodajalcih (61,2 %). Težave pri iskanju delavcev v prihodnjih letih napoveduje tudi 39,9 % srednje velikih delodajalcev in 35,9 % majhnih delodajalcev. 62,3 % delodajalcev pa v prihodnje ne pričakuje težav pri iskanju kadra.

Največ delodajalcev, vključenih v anketo, v prihodnje pričakuje težave pri zaposlovanju kadra v naslednjih poklicih: vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, varilci, kuharji, zidarji, orodjarji, natakarji, strugarji, tehniki za strojništvo, upravljavci strojev za zemeljska dela in delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih.

² Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na poslovanje delodajalcev je opisan po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

Viri

Statistični urad RS (2021a): Delovno aktivno prebivalstvo, Slovenija, februar 2021.
Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9503> (zadnji dostop 15. 5. 2021).

Statistični urad RS (2021b): Prosta in zasedena delovna mesta, Slovenija, 1. četrletje 2021.
Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9550> (zadnji dostop 15. 5. 2021).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (2021): Pomladanska napoved gospodarskih gibanj
Dostopno na:
https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/pomlad/pomladanska_2021/Pomladanska_napoved_2021-splet_01.pdf (zadnji dostop 15. 5. 2021).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2021a): Anketa Napovednik zaposlovanja 2021/I.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2021b): Trg dela v številkah. Dostopno na:
https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah (zadnji dostop 15. 5. 2020).